

زمان بازی و کودک کم‌شنوا

(راهنمای مادران و مربیان)

مترجم: مریم مللی - کارشناس ارشد روان‌شناسی و آموزش کودکان استثنایی

چکیده

در طی سال‌های اخیر مقالات متعددی پیرامون اثرات و تبعات ناشنوایی کودک بر والدین و خانواده نگاشته شده است. اما متأسفانه در مورد اهمیت بازی با کودکان کم‌شنوا مقالات اندکی در دست است. بازی فرایندی مهم جهت رشد و شکوفایی کودکان محسوب می‌شود و نباید برای کودکان کم‌شنوا امری بی‌ارزش قلمداد شود. با توجه به خلأ وجود مقالات در زمینه بازی با کودکان کم‌شنوا، این مقاله بر آن است تا اطلاعاتی سودمند در خصوص بازی را برای والدین و مربیان دارای کودک کم‌شنوا به زبانی ساده بیان کند.

دلایل اهمیت بازی

نکته اصلی در مورد بازی قابلیت سرگرمی آن است زیرا بازی به کودک کمک می‌کند تا در مورد خودش و جهان اطرافش اطلاعاتی بیشتر کسب نماید. فعالیت‌هایی که در آن از اسباب بازی‌ها، کتاب‌ها و دیگر وسایل استفاده می‌شود به کودکان کمک می‌کند تا خود را ابراز کنند، گنجینه‌ی واژگانش را افزایش دهد و اطمینان و اعتماد به نفس بیشتری در مهارت‌های زبانی یا استفاده از زبان اشاره بدست آورد.

اگر کودکان به میزانی از شنوایی برخوردار است، برخی فعالیت‌هایی وجود دارد که به وی کمک می‌کند تا با صداهای مختلف آشنا شود. اما اگر کودکان از زبان اشاره استفاده می‌کنند، زمان بازی می‌تواند فرصت مناسبی برای معرفی نشانه‌ها یا مفاهیم جدید برای او قلمداد شود.

مهم است که به خاطر داشته باشیم همه کودکان بازی کردن و فعالیت‌های سرگرم کننده را دوست دارند، آنها همچنین به تحریک و توجه زیاد در سال‌های اولیه زندگی‌شان نیازمندند. بازی و برقراری ارتباط روشی مناسب در جهت رشد و کمک به شناخت بهتر از وی منجر می‌گردد.

ایجاد زمانی لذت بخش برای بازی

پیشنهادهای زیر به شما و کودکان کمک می‌کند تا زمان بازی لذت بخش تری را تجربه نمایید.

- ✓ مقدار زمان بازی‌ها و فعالیت‌ها باید متناسب با سطح رشدی کودک، کوتاه باشد.
- ✓ فعالیت‌ها و بازی‌ها باید قابلیت رقابتی داشته باشد و پیشرفته‌تر از سطح رشدی کودک نباشد. اگر بازی خیلی ساده باشد، کودکان کسل و خسته خواهد شد. اگر بسیار سخت و پیچیده باشد وی را عصبی کرده و باعث رها کردن زود هنگام بازی توسط وی می‌شود.
- ✓ سعی کنید زمانی را برای بازی با کودکان صرف کنید که وی حداکثر توجه لازم را دارد زیرا زمانی که وی خسته، گرسنه، پریشان و گیج است، لذت بردن از بازی نیز برای وی مشکل خواهد بود و لازم است شما هر روز، زمانی را بدون حواسپرتی به بازی با او اختصاص دهید.

✓ اگر کودک شما از لب خوانی استفاده می‌کند باید توقف‌های متعادلی را در گفتارشان داشته باشید تا او متوجه گفتار شما گردد.

✓ اگر شما با کودکان از زبان اشاره استفاده می‌کنید، به بازی‌ها و فعالیت‌هایی که نیازمند تماس چشمی بیشتری

برای کودکان کم شنوا کمک می‌کند، وجود دارد که در زیر آمده است:

✓ اسباب‌بازی‌هایی را که مناسب سن و سطح تحولی کودکان است جستجو کنید، همچنین از اسباب‌بازی‌هایی را که به یادگیری مطالب تازه و رشد مهارت‌های جدید منجر می‌گردد، کمک بگیرید. به طور مثال جایی که کودک دکمه‌ای را فشار می‌دهد که در نهایت منجر به حرکت اسباب‌بازی و روشن شدن چراغ‌هایش می‌شود.

✓ اگر کودکان به میزانی از شنوایی برخوردار است از اسباب‌بازی‌هایی که تولید صدا می‌کنند، کمک بگیرید تا کودک از شنوایی‌اش بهره بیشتری برده و صداهای مختلف را درک کند.

✓ از اسباب‌بازی‌هایی که شکل و جنس زیبا و جالبی دارند، استفاده نمایید مانند اسباب‌بازی‌هایی با رنگ‌های جذاب، چراغدار و ...

✓ از اسباب‌بازی‌هایی که کودک با آنها به تمرین زندگی واقعی می‌پردازد، کمک بگیرید، نظیر وسایل چای‌خوری، وسایل آشپزخانه و یا وسایل پزشکی بچه‌گانه و ... این وسایل به کودکان در تصویرسازی ذهنی کمک کرده و به درک موقعیت‌هایی از زندگی روزمره نظیر چگونگی استفاده از پول و رشد مهارت‌های اجتماعی می‌پردازد.

اسباب‌بازی‌هایی برای کودک کم‌شنوای با نیازهای ویژه

اسباب‌بازی‌هایی که برای کودکان کم‌شنوای با نیازهای ویژه طراحی می‌شود، به رشد و تحول جنبه‌های خاص از رشد کودک کمک می‌نماید به طور مثال توپ‌های رنگارنگ که کودکان را به کشف مفاهیم مختلفی مثل رنگ، لمس و استفاده سایر حواس تشویق می‌کند. این اسباب‌بازی‌ها می‌تواند روشی سرگرم‌کننده و مؤثر برای تشویق رشد کودک قلمداد شود.

است پردازید، تا فرایند ارتباط با سهولت بیشتری صورت گیرد.

✓ در طی بازی او را تشویق کرده، به وی پاداش دهید و سعی کنید در پایان فعالیت‌ها روی نقاط مثبت وی تاکید کنید. تلاش‌ها و کارهایی که او در طول فرایند بازی انجام داده است منجر به افزایش اعتمادبه‌نفس وی خواهد شد و وی را تشویق به تلاش بیشتر در دفعات بعدی می‌کند.

✓ تا حد ممکن به برقراری ارتباط با کودکان پردازید. ✓ هر روزه اتفاقاتی مانند حمام رفتن، غذا خوردن یا خرید کردن می‌تواند روشی مناسب جهت داشتن سرگرمی با کودکان محسوب شود در حالی که این امور به آنها در رشد واژگان، استفاده از زبان و فهم جهان اطرافشان کمک می‌نماید.

✓ اگر احساس کردید که در زمینه بازی پیشرفتی حاصل نکردید، از تلاش منصرف نشوید. سعی در انجام رویکردها یا دیدگاه‌های متفاوت داشته باشید یا برای مدت زمانی به خود و کودکان استراحت دهید.

اسباب‌بازی‌ها و کودکان کم‌شنوا

دلیلی وجود ندارد که برای بازی با کودک کم‌شنوای خود به دنبال اسباب‌بازی ویژه‌ای بگردیم. اکثر اسباب‌بازی‌ها در این زمینه مناسب هستند، اگر چه استفاده از اسباب‌بازی‌های صدا دار برای کودکان کم‌شنوا اندکی مشکل است. البته اسباب‌بازی‌هایی که ویژه کودکان کم‌شنوا طراحی شده‌اند، نیز وجود دارد و آنها اهداف ویژه‌ای نظیر کمک به رشد گفتار و زبان را دنبال می‌کنند. کودکان در میزان لذت بردن از اسباب‌بازی‌ها متفاوت هستند. برخی علاقمند به نوعی از اسباب‌بازی هستند در حالی که دیگران به آن علاقه‌ای ندارند که البته این ویژگی در کودکان کم‌شنوا نیز وجود دارد.

برخی اصول زیربنایی که به انتخاب اسباب‌بازی‌ها

اسباب بازی های آموزشی الکترونیکی برای کودک کم شنوا

به مناسب بودن آنها برای کودک کم شنوا و یا کیفیت صدا و میزان بهره‌مندی کودک کم شنوا فکر می‌کنید؟ ...

کتاب‌ها و کودک کم شنوا

خواندن کتاب همراه با کودک کم شنوا بسیار سرگرم کننده و جالب خواهد بود مخصوصاً اگر به عنوان فعالیتی جدا از کارهای مدرسه مورد نظر قرار گیرد. ممکن است کودکان کوچکتر یاد بگیرند تا ارتباطی مؤثر بین بازی و خواندن کتاب در فعالیت‌های مختلف روزمره برقرار نمایند. به عنوان مثال، ممکن است کودک شما از خواندن و تعریف کردن محتوای کتاب برای سایر اسباب بازی‌ها یا به نمایش دادن برخی داستان‌های موجود در کتاب پرداخته و لذت ببرد. همچنین ممکن است به مطالعه محتوای کتاب‌های کاردستی یا آشپزی بپردازد و سپس وسایل یا چیزهایی را درست کند و از اینکار لذت برد.

دلیلی وجود ندارد که برای بازی

با کودک کم شنوای خود به دنبال اسباب‌بازی

ویژه‌ای بگردیم. اکثر اسباب بازی‌ها

در این زمینه مناسب هستند

خواندن کتاب تأثیر مثبتی بر روی توانمندی‌های کودکان کم شنوا می‌گذارد و منجر به ایجاد تصاویر یا ایده‌های مختلف در ذهن وی می‌گردد. خواندن کتاب همچنین به افزایش مفاهیم و بهبود مهارت نوشتن منجر می‌گردد.

به یاد داشته باشد ممکن است کودک کم شنوا تمایل به خواندن کتاب به تنهایی، با گروهی از دوستان یا با شما داشته باشد.

کودکانی که در حال یادگیری گفتار هستند، می‌توانند از برخی اسباب بازی های الکترونیکی که صدا نیز تولید می‌کنند کمک گیرند. همچنین اسباب بازی‌هایی که صحبت می‌کنند و سوالات از پیش تعیین شده‌ای را می‌پرسند که کودک کم شنوا می‌تواند با فشار دادن دکمه یا کنترل مخصوص به آنها جواب دهد، نیز می‌تواند برای کودک کم شنوا کمک کننده باشد.

البته کیفیت صدای الکترونیکی در برخی اسباب بازی‌ها برای اکثر کودکان کم شنوا نیازمند بهبود می‌باشد. برخی مدل‌های اسباب بازی صداهایی با کیفیت بسیار پایین دارند، اما فکر خوبی است که کودک کم شنوا را تشویق به تکرار صداهای تولید شده توسط اسباب بازی کنیم.

✓ اگر دکمه افزایش صدا روی اسباب بازی‌های الکترونیکی وجود دارد، می‌توانید با بلندتر کردن صدا از آن اسباب بازی استفاده کنید و اگرچه این کار ممکن است منجر به کم شدن کیفیت صدا نیز گردد.

✓ اگر اسباب بازی‌ها گوشی یا هدفن دارد، شما می‌توانید هدفن را به ورودی مستقیم سمعک یا کاشت حلزون کودک کم شنوا متصل نمایید.

✓ همچنین برای بچه‌هایی که سمعک استفاده می‌کنند، می‌توان از یک آداپتور یا تطبیق دهنده برای افزایش صدا استفاده نمود تا کودک کم شنوا با سهولت بیشتری بشنود.

رایانه‌ها و کودکان کم شنوا

حوزه گسترده‌ای از بازی‌ها یا برنامه‌های آموزشی مناسب برای کودکان کم شنوا وجود دارد که منجر به رشد برخی توانمندی‌های کودک از جمله مهارت‌های اشاره و... می‌گردد.

اما مسئله مهم این است آیا در موقع خرید این نرم‌افزارها

انتخاب کتاب مناسب برای کودک کم شنوا

✓ کتاب‌ها باید مناسب با سطح تحولی کودک کم شنوا و قدرت فهم وی از زبان نوشتاری تهیه شود. به یاد داشته باشید که برخی کودکان کم شنوا در رویارویی با تعداد زیادی از کلمات یا در دستور زبان با مشکل مواجه می‌شوند.

✓ اگر کودکان در خواندن کتاب درگیر مطلبی جالب و محرک شود بسیار لذت خواهد برد، زیرا کتاب‌ها محرک خوبی برای شروع تفریحی جدید، یافتن اطلاعات بیشتر در خصوص موضوعی خاص، فکر کردن به خودشان و عقاید و ایده‌های مستقل می‌باشند.

✓ ممکن است برخی از کودکان علاقمند به ساختن کتاب‌های خودشان باشند. از طریق خرید دفترچه‌ای خالی، نوشتن مطالب جالب و کشیدن یا چسبانیدن تصاویری درون آن با موضوعاتی از قبیل خانواده، تفریحات، تعطیلات و بازدید از امکان خاص.

✓ ممکن است بفهمید که کودکان به روش‌های مختلفی از خواندن کتاب لذت می‌برد. مثلاً اگر کودک شما کوچکتر است، بوسیله انجام برخی کارها شامل تغییر لحن صداها یا استفاده از شکلک در برخی قسمت‌های داستان بیشتر لذت می‌برد. در حالی که کودکان بزرگتر به دلایل متفاوتی کتاب را برای مطالعه برمی‌گزینند و تمایل

به اخذ اطلاعات از کتاب دارند.

✓ بهتر است کتاب‌هایی برای مطالعه کم شنوایان انتخاب شود تا به ارتقا تصور مثبت و درک بهتر از موضوع کم شنوایی منجر گردد، در عین حال که باعث بهبود مهارت‌های خواندن می‌گردد.

تلویزیون، ویدئو، دی‌وی‌دی و زیرنویس‌ها

کودک کم شنوا ممکن است از زیرنویس‌هایی که بسیار مفید نیز هستند، در هنگام تماشای برنامه‌های تلویزیون، ویدئو، فیلم‌ها، کارتون‌ها و غیره استفاده کند. زیرنویس‌ها به کودک کم شنوا اجازه می‌دهد تا بتواند کلمات گفته شده و صداها را اضافه‌ای موجود در فیلم یا برنامه را بخواند. زیرنویس‌ها همچنین به کودک کم شنوا کمک می‌کند تا کلمات جدید را یاد گرفته، مهارت‌های خواندن در او بهبود یابد و فهم بسیاری از مفاهیم و عقاید را در او رشد دهد.

اگر کودک شما تمام زیرنویس‌های فیلم را نفهمید و نتوانست تمامی آنها را بخواند، در این حالت توصیه می‌شود تا به بازبینی برنامه یا فیلم مورد نظر پردازد. بسیاری از بچه‌های کوچک از دیدن مکرر یک برنامه بسیار لذت می‌برند و این مسئله به آنها در فهم معنی بسیاری از کلمات کمک می‌کند.

منبع:

- NDCS (2004) Playtime and deaf children: A psycho-social literature-based framework. London: NDCS